

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **Saksamaal**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Saksamaal

Seisuga 1. märts 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Saksamaa poolt 1. märtsil 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed“.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-03901-6

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	9
2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral	9
2.1.1. Ravikindlustuse mitterahalised hüvitised.....	9
2.1.2. Haiguspäevaraha.....	10
2.1.3. Hooldushüvitised.....	10
2.1.4. Sünnitushüvitised.....	10
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	11
2.3. Matusetoetused	12
2.4. Invaliidsushüvitised	12
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	13
2.5.1. Vanaduspensionid.....	13
2.5.2. Toitjakaotuspensionid.....	13
2.6. Töötushüvitised	14
2.6.1. Töötutoetused.....	14
2.6.2. Toimetulekutoetus töötajatele (töötutoetused II / sotsiaaltoetused).....	14
2.6.3. Muud hüvitised.....	15
2.7. Eelpensionihüvitised	15
2.8. Perehüvitised	15
2.8.1. Peretoetus.....	15
2.8.2. Vanemahüvitis.....	15
2.9. Mitteamakselised rahalised erihüvitised	15
2.9.1. Sotsiaalabi hüvitised.....	15
2.9.2. Toetus pimedatele ja ravitoetus.....	16
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.....	17

Üldteave

Saksamaa sotsiaalkindlustusskeem koosneb viiest järgmisest seadusjärgselt harust: ravikindlustus, hoolduskindlustus, pensionikindlustus, õnnetusjuhtumikindlustus ja töötuskindlustus. Käesolevas peatükis selgitatakse iga haru kohta, kes on kindlustajad ja kindlustatud ning millised on selles harus registreerimis- ja osamaksemenetlused. Punkti 2 alt leiab teavet sotsiaalkindlustusskeemi eri harude hüvitiste kohta.

Põllumajandustöötajate vanaduskindlustust, käsitööliste kindlustust ning kunstitöötajate ja reportaažiajakirjanike sotsiaalkindlustusõigusi käesolevas juhendis ei käsitleta. Selle teema kohta vajaliku teabe saamiseks pöörduge pädevate kindlustusasutuste poole.

Nimetatud kindlustusasutused on loonud kontaktasutusi, et suhelda teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega sotsiaalkindlustusküsimustes. Kui teil on probleeme või küsimusi seoses Saksamaa või mõne muu liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemiga, võite pöörduda pädeva kontaktasutuse poole. Kindlustajate kontaktasutuste aadressid, telefoninumbriid ja internetileheküljed on märgitud punktis 3.

➔ Riiklik ravikindlustus

Riiklikku ravikindlustust haldab umbes 260 haigekassat (regionaalsed haigekassad (AOK), abikassad, ettevõtete haigekassad (BKK), korporatsioonide haigekassad (IKK), kaevurite ja meremeeste haigekassad). Haigekassad on korraldatud kas regionaalsel (näiteks AOK) või riiklikul tasandil (näiteks enamik abikassasid); peaaegu kõik kindlustatud võivad olenemata oma ametist või ettevõttest, kus nad töötavad, haigekassade vahel vabalt valida – välja arvatud kaevurite, meremeeste ja põllumajandustöötajate haigekassade puhul.

Kindlustatud isikud

Välja arvatud mõned harvad kutsealad (näiteks ametnikud, kohtunikud ja sõjaväelased), on kindlustus kõikidele töötajatele kohustuslik, välja arvatud juhul, kui nende palk on suurem kui kohustusliku kindlustuse suhtes määratud ülempiir. Need isikud aga, kes teevad eriliseks liigitatud tööd ega teeni üle 400 euro kuus, on kindlustusest vabastatud.

Muuhulgas on ravikindlustusskeemiga kaetud kindlasti järgmised isikukategooriad:

- õppivad isikud;
- töötud, kes saavad toetusi tööhõiveametilt;
- üliõpilased, praktikandid, kunstitöötajad, ajakirjanikud;
- pensionärid ja ennetähtaegsed pensionärid, tingimusel, et nad täidavad kindlustusstaaži nõuded.

Teatavatel tingimustel võivad isikud, kelle suhtes kohustuslik kindlustusskeem enam ei kehti, liituda ravikindlustusega vabatahtlikult. Taotlused kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise kohta tuleb teha kolme kuu jooksul pärast kohustusliku kindlustuse lõppemist.

➔ Perekindlustus riikliku ravikindlustuse raames

Saksamaal alaliselt elavatel pereliikmetel on õigus saada mitterahalist ravikindlustushüvitist samadel alustel kui kindlustatul endal. Üldjuhul käsitletakse pereliikmena abikaasat või deklareeritud kooselu korral elukaaslast ning kuni 18-aastaseid lapsi; lapsed on kindlustatud kuni 23. eluaastani, kui nad ei käi tööl, või kuni 25. eluaastani, kui nad õpivad tava- või kutseõppes. Et olla kindlustatud, ei tohi pereliikmed olla omakorda kindlustatud või töötada täiskohaga füüsilisest isikust ettevõtjana ning nende kogusissetulek ei tohi ületada teatavat summat (2006. aastal oli igakuine ülempiir 350 eurot või 400 eurot eriliseks peetava töö korral). Igasugusest olukorra muutusest, mis võib avaldada hüvitistele mõju (sissetuleku suurus, elukoha vahetus jne), peab koheselt teatama haigekassale.

Pereliikmed, kes elavad alaliselt või viibivad mõnes teises liikmesriigis, võivad vajaduse korral samuti saada haigekassa hüvitisi.

Teie haigekassa jagab teile meeleldi lisateavet ja teavet kindlustuse taotlemiseks ja hüvitisõiguste saamiseks esitatava dokumentatsiooni kohta. Te võite pöörduda ka oma tööandja poole.

➔ Riiklik hoolduskindlustus

Igas haigekassas on erikassa, mille ülesandeks on anda hüvitisi pikaajalise hooldusvajaduse korral. Üldjuhul on kõigil riikliku haigekassa alla kuuluvatel isikutel õigus saada selle raames ka hoolduskindlustust. Kui te olete

kindlustatud erakindlustusandja juures, peate liituma erahoolduskindlustusskeemiga.

➤ Riiklik pensionikindlustus

Riiklikust pensionikindlustusskeemist saab hüvitisi töövõimetuse, vanaduse ja surma korral ning meditsiiniliseks rehabilitatsiooniks ja tööelus osalemiseks.

Selleks tuleb end kindlustada ühes seitsmeteistkümnest „*Deutsche Rentenversicherung*“ regionaalsest kindlustusbüroost või kaevurite, raudteetöölise ja meremeeste jaoks mõeldud pensionikindlustusasutuses.

Riikliku pensionikindlustusskeemi reformimisega kaotati töötajate ja tööliste eraldi käsitus, mis oli aegunud. Alates 1. jaanuarist 2005 tähistab liitumist pensionikindlustusasutusega kindlustusnumber, mille annab pensionikindlustusasutuste arvutikeskus. Kõik isikud, kellele anti pärast reformi uus kindlustusnumber, said viivitamata teate selle kohta, milline pensionikindlustusasutus on nende puhul pädev. Juba kindlustatud töötajate puhul ei muutunud üldjuhul midagi. Nende suhtes jäi pädevaks sama pensionikindlustusasutus, mille alla nad ka varem kuulusid.

Kindlustatud isikud

Välja arvatud harvad erandid, on riiklik pensionikindlustus kohustuslik kõigile, kes tegelevad tasustatud tööga, millest saadav sissetulek on suurem teatavast piirmäärast. Eriliseks peetav töö on kindlustusest vabastatud, kui selle palk ei ole suurem kui 400 eurot kuus. Isikud, kes saavad palgakompensatsiooni vormis hüvitisi (haiguspäevaraha, töötutoetust, päevaraha õnnetusjuhtumi korral ja üleminekutoetusi), kuuluvad samuti automaatselt kohustuslikku kindlustusskeemi, kui nad kuulusid sinna enne nimetatud hüvitiste saamist. Palga suuruselt sõltumata kuuluvad kohustuslikku kindlustusskeemi õppivad isikud ja puudega isikud, kes töötavad nende jaoks kohandatud töökodades.

Teatavad füüsilisest isikust ettevõtjate kategooriad, näiteks käsitöölised, kuuluvad samuti kohustuslikku kindlustusskeemi. Füüsilisest isikust ettevõtjaid, kes ei ole kohustatud end kindlustama, võivad kindlustuse küsida viie aasta jooksul pärast töötegevuse alustamist.

Ka lastega kodus olevad emad kuuluvad automaatselt kohustuslikku kindlustussüsteemi, isegi kui nad ei maksa ise sotsiaalkindlustusmaksleid. Alates 1. jaanuarist 1992 katab kindlustusstaaz lapse kolm esimest eluaastat. Kui lapsega on kodus mõlemad vanemad, võivad nad taotleda pensionikindlustusasutusest peakindlustatu staatuse andmist lapse isale. Taoline taotlus kehtib üldjuhul üksnes edasi-, ja mitte tagasiulatuvalt. Lapse esimese kolme eluaasta jooksul võivad lapsevanemad võtta lapsega kodusolemiseks vanemapuhkust kordamööda.

Kui teil ei ole Saksamaa õigusnormide kohaselt enam õigust kuuluda kohustuslikku kindlustusskeemi, on teil võimalus liituda vabatahtliku pensionikindlustusskeemiga.

Saksamaa vabatahtliku pensionikindlustusskeemiga võivad liituda ka muud Euroopa Liidu kodanikud, kes ei ela enam Saksamaal, kuid kes on teinud vähemalt ühe sisse- makse Saksa pensionikindlustusskeemi.

Kõik pensionikindlustusasutused on valmis andma teile täpsemat teavet.

➤ Riiklik õnnetusjuhtumikindlustus

Õnnetusjuhtumikindlustust haldavad kutseliitude pensioniskeemid, põllumajandussektori pensioniskeemid ning avaliku sektori õnnetusjuhtumikindlustusskeemid (föderaal- või liidumaa tasandi kindlustusasutused avaliku teenistuse töötajatele).

Kindlustatud isikud

Õnnetusjuhtumikindlustus katab tööõnnetused ja kutsehaigused. See on kohustuslik eriti töötajatele ja õppijatele. Kindlustatud on muuhulgas ka muud isikukategooriad. Siia kuuluvad näiteks päevahoius või erialase väljaõppega hoidja juures viibivad lapsed, üldhariduskoolis viibivad koolilapsed, ümberõppel olevad isikud ning kõrgkoolis tava- või täiendõppes viibivad üliõpilased.

Füüsilisest isikust ettevõtjad ei ole üldjuhul kohustatud end õnnetusjuhtumi eest kindlustama, kuid soovi korral võivad nad seda teha (erand: mõne valdkonna puhul kuuluvad nad seaduse või põhikirja kohaselt juba kohustuslikku kindlustusskeemi).

Õnnetusjuhtumikindlustuse eest vastutavad asutused aitavad teid mis tahes küsimuste korral õnnetusjuhtumikindlustuse kohta.

➤ Töötuskindlustus

Töötuskindlustusega tegeleb Föderaalne Tööhõiveamet (*Bundesagentur für Arbeit*). See hõlmab keskasutust, piirkondlikke harukontoreid ja tööhõivebüroosid. Föderaalne tööhõiveamet tegeleb töövahendusega ja määrab hüvitisi tööellu naasmiseks, et soodustada töötegevust. Samuti maksab amet rahalisi töötushüvitisi, peamiselt just töötutoetusi.

Kindlustatud isikud

Kindlustusega on hõlmatud kõik tööl käivad isikud, samuti õppurid ja puudega noored. Eriliseks peetavat tööd tegevad isikud, kelle palk ei ületa 400 eurot kuus, on ka siin kindlustusest vabastatud.

Alates 1. veebruarist 2006 võib töötuskindlustust üldjuhul ka vabatahtlikult pikendada vastava taotluse esitamisel Föderalsele Tööhõiveametile. Selleks on vaja, et isik oleks 24 kuu jooksul enne füüsilisest isikust ettevõtjana alustamist olnud vähemalt 12 kuud hõlmatud kohustusliku sotsiaalkindlustusskeemiga või saanud töötutoetusi.

Igasuguse teabe või nõuande saamiseks võite pöörduda oma kohaliku tööhõivebüroo poole.

→ Muud hüvitised

Lisaks eelmainitud sotsiaalkindlustusliikidele on veel olemas riiklik sotsiaalabi, töötajate toimetulekutoetus, ning mitmed pere- ja eluasemetoetused.

→ Registreerimismenetlus

Niipea, kui te alustate tasustatud tegevust, teeb teie tööandja kõik vajaliku teie liitumiseks sotsiaalkindlustuskeemiga. Kõigepealt liidetakse teid haigekassaga (*Krankenkasse*), kes teavitab sellest pensionikindlustus- ja töötuskindlustusameteid. Seejärel saate sotsiaalkindlustusnumbri (*Versicherungsnummer*), mille alla registreerib pensionikindlustusamet teie kindlustusstaži ja palga, millelt kindlustusmakseid maha arvatakse.

Esimese töökoha puhul saate te pensionikindlustusametilt sotsiaalkindlustuse tõendi (*SV-Ausweis*). Tõend sisaldab teie perekonnanime, sünnijärgset nime, eesnime ja sotsiaalkindlustusnumbrit. Teatavate ametikohtade (näiteks ehitussektori) puhul peab tõendil olema foto ja see peab olema tööajal töötajaga kaasas.

Füüsilisest isikust ettevõtjad peavad end ise pädeva haigekassa juures registreerima.

→ Kindlustusmaksete tegemine

Kui te saate oma töö eest teatavast piirmäärast suuremat sissetulekut, peate te tegema kindlustusmakseid ravikindlustuse, hoolduskindlustuse, töötuskindlustuse ja pensionikindlustuse eest. Kindlustusmakse moodustab teatava protsendi teie palgast. Üldiselt maksab poole kindlustusmaksest töötaja ning teise poole tööandja.

Füüsilisest isikust ettevõtjad maksavad seevastu kõik kindlustusmaksed riikliku ravikindlustuse, hooldus- ja pensionikindlustuse eest ise. Kindlustusmaksed õnnetuskindlustuse eest on ainult tööandja kanda.

Kindlustusmaksete tegemise eest vastutab teie tööandja. Ta arvab igast teie palgast teie osa maha. Sotsiaalkindlustusliikide kõikide kindlustusmaksete kogumist haldavad riiklikud haigekassad.

Praegu moodustavad **ravikindlustuse** osamaksed palgast keskmiselt 13,3 % ning ei tohi ületada teatavat summat, mis määratakse kindlaks igal aastal (2006. aastal oli osamaksete maksimumsumma 3 562,50 eurot kuus). Poole ravikindlustusmaksest teeb tööandja. Töötaja kanda on aga 0,9 % täiendav ravikindlustusmaks (2006. aasta seisuga) riikliku ravikindlustuse eest. **Hoolduskindlustuse** (*Pflegeversicherung*) osamaksete määr on 1,7 %. Ilma lasteta kindlustatud maksavad 23-aastaseks saades täiendava osamakse 0,25 %.

Maksimaalse ravikindlustus- ja hoolduskindlustusmaks suuruse oli 2006. aastal 3 937,50 eurot kuus.

Üldised **pensionikindlustusmaksed** moodustasid 2006. aastal kokku 19,5 %, kuni maksimumsumma saavutamiseni (2006. aastal oli see 5 250 eurot vanades liidumaades ning 4 400 eurot uutes liidumaades). Kindlustusmaksetest poole maksab tööandja.

2006. aastal moodustas **töötuskindlustusmaksed palgast** 6,5 %, kuni pensionikindlustuse maksimumsumma saavutamiseni. Kindlustusmaksetest poole maksab tööandja.

Peretoetuste eest ei ole osamakseid ette nähtud (neid rahastatakse riigi vahenditest).

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral

2.1.1. Ravikindlustuse mitterahalised hüvitised

→ Ennetavad uuringud

Haiguste sõeluuringuteks ette nähtud meetmete raames on teil ja teie perekonnal õigus osaleda järgmistel ennetavatel arstlikel läbivaatustel:

- lastehaiguste sõeluuringutel kuni kuuenda eluaasta lõpuni ning kümnenda eluaasta lõpuni;
- iga-aastastel sõeluuringutel vähi varajaseks avastamiseks üle 20 aastastel naistel ja üle 45 aastastel meestel;
- iga kahe aasta tagant vähemalt 35-aastaste kindlustatute jaoks korraldatud sõeluuringul südame-veresoonkonna ja neeruhaiguste või diabeedi avastamiseks.

Meditasiinilise taastusravi ja ennetuse meetmete (nii ambulatoorse kui haiglaravi) eest maksavad samuti haigekassad.

→ Meditsiiniabi

Kogu kindlustuskaitse ajal on teil ja teie pereliikmetel õigus saada ravi üldarstidelt, eriarstidelt ja hambaarstidelt.

Enne ravi alustamist peate arstile esitama oma ravikindlustuskaardi (*Krankenversicherungskarte*). Esmaabi korral ravib arst teid seda kaarti nõudmata, aga te peate talle teatama oma haigekassa nime ja aadressi.

Ravi teostavad lepingulised arstid ja hambaarstid (kes moodustavad enam kui 90 % kõikidest arstidest), kelle seast võib valida endale sobiva kas enne ravi alustamist või iga kalendriaasta kvartali alguses. Nimekiri nendest arstidest on üleval teie eest vastutava haigekassa ruumides.

Kui teie arst arvab, et teid on vaja saata eriarsti juurde, polikliinikusse või sarnasesse asutusse, annab ta teile vastava saatekirja (*Überweisungsschein*).

Kvartalipõhiselt tuleb iga arsti või hambaarsti esmavastuvõtu eest, milleks ei ole teile andnud saatekirja teine

arst sama kvartali jooksul, maksta visiiditasu (*Praxisgebühr*) 10 eurot.

→ Ravimid, parameditsiiniteenused ja proteesid

Ravimeid saab lepingulise arsti väljakirjutatud retsepti alusel kõikidest apteekidest. Tavaliselt makstakse kõikide apteegist ostetud ravimite eest lisatasu, mis moodustab 10 % müügihinnast (minimaalselt 5 eurot ja maksimaalselt 10 eurot). Lisatasu ei tohi siiski olla suurem ravimi hinnast. Ravimid külmetuse ja gripinähtuste vastu ning käsimüügiravimid peab ostja täielikult välja ostma.

Kindlustatutel on ka õigus parameditsiiniteenustele (ravivõimlemine, massaaž jne). Alates 18. eluaastast peavad kindlustatud siiski maksma lisatasuna 10 % müügihinnast, lisaks 10 eurot retsepti kohta, kusjuures lisatasu ei tohi siiski olla kõrgem teenuse hinnast.

Prilliklaaside ning muude meditsiiniliste abivahendite ja proteeside kulud hüvitab kuni teatava piirsummani haigekassa. Abivahendite retseptid tuleb esitada haigekassale eelneva heakskiidu saamiseks. Ka siin tuleb toote eest osaliselt maksta ning summa on 10 % müügihinnast (minimaalselt 5 eurot ja maksimaalselt 10 eurot), kusjuures osaline makse ei tohi siiski olla suurem ostetud toote hinnast.

→ Hambaravi

Kindlustatu maksab hambaproteeside ja -kroonide puhul hambatehniku ja hambaarsti teenuste lepingulisest maksumusest 50 %. Seda protsendimäära vähendatakse 15 %-ni, kui kindlustatu suudab tõestada, et on igal aastal käinud kontrollis ja kui tema hammaste seisukord näitab, et neid on regulaarselt puhastatud.

Mis puutub ortodontilisse ravisse (valehambumuse ennetamine ja korrigeerimine), on kindlustatu sissemakse 20 % kuludest. Nimetatud 20 % sissemaksesumma makstakse tagasi alles pärast ravi lõppu.

→ Kodune ravi ja koduhooldusteenused

Kui teil ei ole haiguse korral võimalik saada vajalikku ravi ja abi mõnelt koduselt, tagab haigekassa teile lisaks tasuta arstiabile ka tasuta hooldajateenuse erialase väljaõp-

pega isiku poolt. Sellele on õigus aga siiski ainult juhul, kui haigus nõuab haiglaravi, aga seda ei ole võimalik teostada, või kui haiglaravi saab koduse ravi abil vältida või lühendada. Üldjuhul võib kodune ravi kesta maksimaalselt neli nädalat haigusjuhu kohta.

Kui te ei suuda haiguse tõttu teha ise koduseid töid, on teil võimalik kasutada koduhooldusteenust. See teenus määratakse teile siiski vaid juhul, kui teil on kodus kas alla 12-aastane või puudega laps, kelle eest keegi teine teie kodus ei saa hoolitseda.

→ Haiglaravi

Teil on õigus igasugusele vajaminevale haiglaravile. Haiglaravi peab olema määranud arst. Välja arvatud erakorralistel juhtudel, tuleb kulude katmist haigekassa poolt eelnevalt haigekassast taotleda. Kuni 28 päeva eest kalendriaastas peate te maksma 10 eurot iga haiglapäeva eest.

→ Hüvitisõiguse lõppemine

Kui kohustuslikku sotsiaalkindlustusskeemi kuulunud kindlustatu kaotab kindlustusõiguse, kestab tema hüvitisõigus kõige rohkem üks kuu pärast kindlustatuse lõppemist, kui ta ei tegele tasustatud tegevusega.

→ Sõidukulud

Haigekassa võib teataval tingimustel katta täielikult või osaliselt sõidukulud, mida on vaja arstiabi saamiseks. Kindlustatud maksavad ise 10% sõidukuludest, minimaalselt 5 eurot ja maksimaalselt 10 eurot sõidu kohta.

2.1.2. Haiguspäevaraha

Kui te olete teist olenematutel põhjustel jäänud haiguse tagajärjel töövõimetuks, maksab tööandja teile esimese kuue töövõimetuspäeva jooksul palka edasi. Töövõimetuse korral tuleb sellest ja võimetuse tõenäolisest kestusest teatada tööandjale võimalikult ruttu.

Hiljemalt kolme päeva jooksul tuleb läbida arstlik läbivaatus, pärast mida kirjutab arst välja sobiva haiguslehe, kuhu märgib teie töövõimetuse tõenäolise kestuse. Arst saadab haiguslehe haigekassale ja annab teile koopia, mis tuleb edastada tööandjale.

Haigetel, kelle palka ei maksa (enam) tööandja, on õigus saada haigekassalt haiguspäevaraha (*Krankengeld*). Haiguspäevaraha võrdub 70 %ga kaotatud tavapalgast (*Regelentgelt*), kuid ei tohi olla suurem kui 90 % tavapalga netosummast.

Haiguspäevaraha makstakse töövõimetuslehega kinnitatud töövõimetusperioodi lõpuni. Seda ei maksta siiski sama haiguse eest pikema perioodi eest kui 78 nädalat kolme aasta jooksul. Selle kolme aasta lõppedes võib teataval tingimustel kaaluda haiguspäevaraha maksmist uue kolmeaastase perioodi jooksul.

Muude hüvitiste nagu täieliku töövõimetuse või töövõimetuspensioni või välismaiste hüvitiste saamine toob kaasa haiguspäevaraha maksmise lõpetamise või vähendamise.

Te olete kohustatud ilmuma arstlikku kontrolli, mille kohta olete saanud kutse. Igasugune olulise põhjendusega puudumine võib kaasa tuua teie haigusraha tühistamise.

Kui te saate muid hüvitusi (näiteks pensiooni) või kui teie haigus tuleneb tööõnnetusest või kutsehaigusest, peate sellest oma haigekassat teavitama. Töövõimetusperioodil soovitame mitte lahkuda Saksamaalt ilma oma haigekassa nõusolekuta, et mitte kannatada rahalist kahju.

→ Haiguspäevaraha lapse haiguse korral

Kui teie riikliku ravikindlustuse raames kindlustatud laps (kuni 12-aastased lapsed) jääb haigeks ning vajab arsti arvates kodust põetamist, on teil juhul, kui ükski muu kodune ei saa seda enda peale võtta, õigus saada haiguspäevaraha kalendriaastas kokku maksimaalselt kümne tööpäeva eest lapse kohta (kokku kõige rohkem 25 tööpäeva eest).

2.1.3. Hooldushüvitised

Hoolduskindlustuse seadus jõustus 1. jaanuaril 1995 ning sellest sai viies sotsiaalkindlustusliik. See on mõeldud pikaajaliste ravikulude katmiseks. Seadusega nähakse ette hüvitised nii koduse kui haiglas põetamise eest. Mõlemal juhul maksab majutus- ja toidukulud kindlustatu.

Hüvitised koduse põetamise eest määratakse sõltuvalt isiku hooldusvajadusest ning hüvitised erinevad vastavalt sellele, kas teenust osutab väljaõppinud põetaja või hooldatava isiku valitud inimene. Kui teenust osutab väljaõppinud põetaja, on hüvitise ülempiir 384 eurot kuus regulaarset põetamist vajava isiku puhul, 921 eurot kuus pidevat põetamist vajava isiku puhul ning 1 432 eurot kuus täielikku abi vajava isiku puhul. Kui põetab isiku valitud inimene, moodustab hüvitis umbes poole nimetatud summadest. Tavaliselt hooldusteenust osutava isiku ajutise äraoleku ajal eraldab pädev kassa (*Pflegekasse*) üks kord aastas raha asendaja kasutamiseks kõige rohkem neljaks nädalaks.

Haige kodus hooldamise teenust osutavad isikud on kaetud riiklike kindlustusskeemidega õnnetuste ja kutsehaiguste vastu, ning pensionikindlustusskeemiga. Kindlustusmakseid teeb regulaarselt pädev hoolduskindlustuskassa.

Hüvitissumma haiglaravi eest võib olla kõige rohkem 1 432 eurot kuus (keskmiselt on see 1 278,25 eurot kuus ja erandjuhtudel 1 918 eurot).

2.1.4. Sünnitushüvitised

Kõikidel naistel, kes saavad mitterahalisi ravikindlustushüvitusi (vt. punkt 2.1.1), on õigus saada ka mitterahalisi

hüvitisi raseduse ajal ja pärast sünnitust. Kui te olete rase, peate te saama rasedakaardi (*Mutterschaftspass*), kuhu on märgitud, millistel arstlikel läbivaatustel tuleb teil osaleda. Mitterahalised sünnitushüvitised hõlmavad:

- arstiabi ja ämmaemanda abi raseduse ajal ja pärast sünnitust;
- ämmaemanda abi sünnituse ajal, vajaduse korral arsti abi;
- ravimeid, sidemeid ja parameditsiiniteenuseid;
- kulude katmist, kui sünnitus toimub haiglas;
- koduõendusteenust;
- koduabilise teenust.

Lisaks mitterahalistele hüvitistele on teil õigus sünnitushüvitisele. Seda makstakse kuus nädalat enne ja kaheksa nädalat pärast sünnitust (12 nädalat enneaegse lapse või mitmike sünni korral). Hüvitise suurus sõltub teie palgast, kuid ei või olla suurem kui 13 eurot kalendripäeva kohta. Kui hüvitis jääb teie palgast väiksemaks, maksab vahe kinni teie tööandja. Hüvitist ei maksta naistele, kellele tööandja maksab rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal palka edasi.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Õnnetusjuhtumikindlustuse hüvitisi makstakse ainult juhul, kui toimub kindlustusjuhtum. Kindlustusjuhtumiteks on tööõnnetused ja kutsehaigused. Tööõnnetusteks ei loeta mitte ainult töötamise ajal toimunud õnnetusi, vaid ka tööteekonnal juhtunud õnnetusi. Viimaste all peetakse silmas kindlustatud isikuga toimunud õnnetusi teel tööle või töölt koju. Kutsehaigused on haigused, mille kindlustatu saab oma töö tõttu; need on määratletud kutsehaigusi käsitlevas määruses.

Tähelepanu: kõiki tööõnnetusi kindlustus ei kata. Kindlustus kehtib ainult juhul, kui kindlustatud tegevuse ja õnnetuse vahel ning õnnetuse ja tervisekahjustuse vahel on põhjuslik seos.

Pädev kindlustusasutus teeb ise kindlaks, kas asjaomane õnnetusjuhtum on kindlustusega kaitstud ning kas see annab õiguse hüvitistele – teil endal ei ole tarvis taotlust esitada. Tööandja on kohustatud teatama igast kindlustusjuhtumist õnnetusjuhtumikindlustusega tegelevale asutusele.

Kompensatsiooniks kindlustusjuhtumi põhjustatud tervisekahjustuse eest võite taotleda järgmisi hüvitisi:

➔ Ravi ja päevaraha (Verletztengeld)

Ravi hõlmab arstiabi, ravimeid, parameditsiini- ja abiteenuseid, põetamist kodus ja meditsiinilist rehabilitatsiooni.

➔ Hüvitised tööelus osalemiseks

Tööelus osalemise hüvitised hõlmavad peamiselt hüvitisi, mille eesmärk on töökoha säilitamine või saamine, töökoha otsimine, praktikad, ettevalmistus tööleminekuks, kutsealane väljaõpe, täiendusõpe ja ümberõpe.

➔ Hüvitised ühiskonnaelus osalemiseks

Ennekõike soovitakse nimetatud abiga aidata haigel:

- omandada praktilisi teadmisi ja oskusi,
- mõista ümbritsevat keskkonda,
- saada, hoida korras ja sisustada puudega inimeste jaoks kohandatud elukohta,
- elada iseseisvalt majutuskeskuses,
- osaleda kultuuri- ja ühiskondlikus elus.

➔ Lisahüvitised

Lisahüvitisi antakse eelkõige arsti ettekirjutusel ja meditsiinilise järelevalve all toimuva nn rehabilitatsioonispordiga tegelemist rühmas, sellega tegelemise sõidukulused, transpordiabi ja kodust abi ning lastehoiu kulused.

➔ Hooldushüvitised

Kui teil tekib kindlustusjuhtumi tagajärjel hooldusvajadus, on teil õigus hüvitistele või päevarahale ravi eest (isegi, kui te saate juba mõnda pensioni).

➔ Päevaraha õnnetusjuhtumi korral ja üleminekuraha

Õnnetusjuhtumi päevaraha makstakse teile töövõimetusaja eest, seega ka ravi saamise ajal. Päevaraha moodustab 80 % teie brutopalgast ja ei saa olla suurem kui teie netopalk. See määratakse pärast palgamakseperiودي lõppemist ning seda makstakse üldjuhul kõige rohkem 78 nädala jooksul. Hüvitise maksmine lõpetatakse, kui teile määratakse tööõnnetus- või kutsehaiguspension.

Üleminekutoetust makstakse tööelus osalemise hüvitisega samaaegselt. See on pisut väiksem kui õnnetusjuhtumi päevaraha.

➔ Tööõnnetus- või kutsehaiguspension (Verletzenrente)

Kui teie töövõime väheneb õnnetusjuhtumi tagajärjel vähemalt 20 % (rohkem kui 26 nädala jooksul), on teil õigus saada tööõnnetus- või kutsehaiguspension. Selle suurus sõltub sellest, kui suurel määral teie töövõime vähenes, samuti aastasest töötasust (viimase kaheteistkümne kalendrikuu sissetulekud enne kindlustusjuhtumi toimumist).

→ Toitjakaotuspension (Hinterbliebenenrenten)

Kui teie abikaasa saab tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel surma, on teil õigus saada toitjakaotuspension. Pension moodustab 40 % surnud isiku palgast, kui te olete 45-aastane või vanem, kui te olete tööinvalid või täielikult töövõimetu või kui te kasvatate last, kellel on õigus orvutoetusele. Kui te olete noorem ja kui te ei kasvata ühtegi last, saate te kahe aasta jooksul aastapension, mis võrdub 30 %ga surnud isiku aastapalgast. Pensioni makstakse siiski kauem kui kaks aastat, kui surmakuupäev oli enne 1. jaanuari 2002 või kui abikaasad, kellest vähemalt üks oli sündinud enne 2. jaanuari 1962, olid abiellunud enne 1. jaanuari 2002.

Nooremad kui 18-aastased lapsed saavad orvupension (*Waisenrente*). Isa või ema kaotanud laps saab 20 % kindlustatud isiku viimasest sissetulekust, nii isa kui ema kaotanud lapse puhul on määr 30 %. Kui laps käib veel koolis, makstakse talle pensioni kuni 27-aastaseks saamiseni.

Kui pensionisaajal on isiklike sissetulekuid, võidakse need, kui see on asjakohane, pensionist maha arvata.

Teatavatel juhtudel võidakse asendada tööõnnetus-, kutsehaiguspension või toitjakaotuspension ühekordse valurahaga (*Abfindung*).

→ Matusetoetus

Tööõnnetusest või kutsehaigusest põhjustatud surma puhul makstakse matusetoetust (*Sterbegeld*) isikule, kes korraldab matused. Selle suurus võrdub 1/7ga võrdluspalgast (4 200 eurot aastal 2006).

2.3. Matusetoetused

Teatavatel tingimustel makstakse matusetoetust riikliku õnnetusjuhtumikindlustuse raames (vt. punkt 2.2).

2.4. Invaliidsushüvitised

Kõikidel pensionikindlustusskeemi raames kindlustatud isikutel on töövõimetuse korral olemas kindlustuskaitse. Pange tähele, et üldjuhul määratakse pensione ainult taotluse alusel. Taotlus tuleb esitada pädevale sotsiaalkindlustusasutusele (vt punkt 3).

→ Täieliku töövõimetuse pension (Erwerbsunfähigkeit)

See pension määratakse juhul, kui kindlustatu ei ole tervislikel põhjustel töövõime vähenemise tagajärjel enam võimeline töötama tööturu tavatingimustel päevas vähemalt kuus tundi (osalise töövõimetuse pension) või vähemalt kolm tundi (täieliku töövõimetuse pension).

Pensioni saamiseks peate tõestama, et olete maksnud kindlustusmaksleid vähemalt 60 kuu eest (tööstaaž). Lisaks peate tõestama, et te olete teinud kohustuslikke kindlustusmaksleid vähemalt kolmel aastal viiest, mis eelnevad täieliku töövõimetuse algusele. Asjaomast viieaastast perioodi võib pikendada näiteks töövõimetuse, töötuaaja, kooliõppe või vanemapuhkusel oldud aja võrra.

Kui kindlustatu muutub täielikult töövõimetuks vähem kui kuus aastat pärast hariduse omandamist, leevendatakse tingimusi tööstaažile.

→ Töövõimetuspension (Berufsunfähigkeit)

Õiguspärase ootuse kaitsmise eesmärgil võivad kindlustatud taotleda ka pensioni töövõime osalise vähenemise puhul, kui nad vastavad kindlustusõiguses ette nähtud tingimustele, kui nad on sündinud enne 2. jaanuari 1961 ja kui nende töövõime vähenemine tervislikel põhjustel takistab neid töötamast vähemalt kuus tundi päevas taotlemisaegsel ametikohal või muul vastuvõetaval ametikohal.

→ Ülempiir sissetulekute kumuleerimise puhul

Lisatulu andev töötamine võib kaotada teie pensioni. Seega on tähtis enne sellisele tööle asumist konsulteerida pädeva pensioniasutusega.

→ Kaevuritele kehtivad erireeglid

Teie töövõimet peetakse kaevanduses piiratuks, kui te ei ole haiguse või töövõimetuse tõttu enam võimeline oma endist või sarnast tööd tegema, välja arvatud juhul, kui teid on võetud tööle samaväärsele töökohale väljaspool kaevandussektorit. Lisasissetulekud tööst, mis ei ole majanduslikult eelneva töökohaga samaväärsed, ei mõjuta teie pensioni.

Alates 50. eluaastast võivad kaevurid saada pensioni, kui nad ei tööta varasema kaevanduses olnud ametikohaga võrreldes enam majanduslikus mõttes samaväärset ametikohal. Selleks peab neil siiski olema 25-aastane tööstaaž.

→ Taastusravi

Pensione käsitlevates õigusaktides eelistatakse pensioni maksmisele taastusravi. Kui taastusravi aitab säilitada ja parandada kindlustatu töövõimet, määrab pensionikindlustusasutus kõigepealt isikule pigem meditsiinilise või kutsealase taastusravi kui pensioni.

→ Pensioni suurus

Pensioni suurus sõltub kogu teie kindlustatuse ajal makstud sotsiaalkindlustusmaksete suurusel. Lisaks kindlustusmaksetega kaetud ajavahemikule võivad pensioni suurendada veel muud, maksevabad perioodid või vähendatud kindlustusmaksete aegsed perioodid.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

2.5.1. Vanaduspensionid

Kõik inimesed, kes kuuluvad riiklikku pensionikindlustuskeemi (vt punkt 1), on kaetud ka vanaduskindlustusega. Pange tähele, et üldjuhul antakse pensione ainult taotluse alusel. Taotluse peab esitama pädevale sotsiaalkindlustusametile (vt punkt 3).

Vanaduspension määratakse isikule vastutasuna tööst, mida ta tegi ajal, mil ta osales tööelus. Pensioni saamine sõltub vanusest ja minimaalsest kindlustusstaazist (tööstaaž).

5-, 15- ja 25-aastaste tööstaaži arvestamisel võetakse arvesse kõiki kalendrikuid, mille eest olete tasunud kindlustusmaksid pluss kuni kolmeaastase lapse kasvatamise perioode. 35-aastase tööstaaži arvestamisel võetakse arvesse kõiki perioode, mis annavad õiguse mõnele pensionile. Siia kuuluvad näiteks õppeperioodid ja kuni 10-aastase lapse kasvatamise perioodid.

Kui te soovite pensioniikka jõudes oma töökoormust vaid vähendada, võite taotleda ka ainult osalist pensioni (kolmandikku, poolt või kahte kolmandikku täispensionist). Te võite ka pensionist loobuda. Kui te 65-aastaselt ei ole taotlenud vanaduspensionit või olete taotlenud ainult osalist pensioni, suurendatakse teie hilisema täispensionit seda osa, mida te esialgu ei taotlenud, 0,5 % võrra kuus (6 % aastas).

➔ Tavaline vanaduspension (Regelaltersrente)

Pension määratakse 65-aasta vanuselt tingimusega, et te suudate tõendada vähemalt viieaastast kindlustusstaazi.

Pensionit ja muude sissetulekute omavaheline kombineerimine on lubatud piiramatus ulatuses.

➔ Ennetähtaegne pension

Kindlustatu, kes on läbinud 35-aastase tööstaaži ja saanud 63-aastaseks, võib taotleda pikaajalistele kindlustatutele mõeldud vanaduspensionit enne 65-aastaseks saamist, mis toob kaasa pensionisumma vähendamise.

Raske puudega isikute vanaduspensionit võivad taotleda kindlustatud, kes on saanud 63-aastaseks, kes on pensionit maksmise alguses ametlikult raske puudega ning kes on läbinud 35-aastase tööstaaži. Sellise vanaduspensionit ennetähtaegne maksmine, mis toob kaasa pensionisumma vähendamise, on võimalik alates 60. eluaastast.

Enne 1. jaanuari 1952 sündinud kindlustatud võivad taotleda vähendatud vanaduspensionit juhul, kui neil on tööstaaži vähemalt 15 aastat, kui nad on teinud kohustuslikke kindlustusmaksid kindlustatud töö- või ametikoha eest vähemalt kaheksa aastat viimase kümne aasta jooksul enne pensionit saamise algust ning kui nad on

pensionit alguses töötanud ja on olnud pärast 58 eluaastat ja kuut kuud töötanud kokku 52 nädalat või kui nad on töötanud osalise tööajaga vähemalt 24 kuud enne pensionit saamise algust. Sellise vanaduspensionit taotlemise miinimumvanus viiakse ajavahemikus 2006 – 2008 60-lt 63-le. Pensionit maksmine enne seda kuupäeva – isegi pensionit vähendamiseks – ei ole üldjuhul seda tüüpi pensionit puhul enam võimalik. Pärast 31. detsembrit 1951 sündinud kindlustatutel ei ole vastavalt kehtivatele õigusaktidele nimetatud pensionile enam õigust. Õiguspärase ootuse tagamiseks tehakse erand siiski kindlustatute suhtes, kes olid juba enne 1. jaanuari 2004 otsustanud ametlikult lõpetada oma töösuhe või kes sellel kuupäeval olid juba töötanud või ei osalenud tööelus. Nende puhul ei tõsteta miinimumvanust vanaduspensionit taotlemiseks.

Erisätteid kohaldatakse kaevurite suhtes. Nemed võivad saada vanaduspensionit 60-aastaselt ja pärast kahekümne viie aastast tööstaaži.

➔ Vanaduspension naistele

Naistel on võimalik taotleda vähendatud vanaduspensionit juba 60-aastaselt, kui nad on maksnud pärast 40. eluaastat kohustuslikke kindlustusmaksid rohkem kui kümme aastat. Pensionitõiguse annab vähemalt 15-aastane tööstaaž. 1952. aastal ja hiljem sündinud kindlustatud ei saa seda vanaduspensionit enam taotleda.

➔ Pensionit suurus

Pensionit suurus sõltub kogu „kindlustatud elu“ jooksul makstud sotsiaalkindlustusmaksude suuruselt. Lisaks sotsiaalkindlustusmaksudega kaetud ajavahemikule võivad pensionit suurendada veel muud, maksevabad perioodid või vähendatud kindlustusmaksude aegsed perioodid.

2.5.2. Toitjakaotuspensionid

Kõik inimesed, kes kuuluvad riiklikku pensionikindlustuskeemi (vt punkt 1), on kaetud ka surmajuhtumikindlustusega. Pange tähele, et üldjuhul antakse pensione ainult taotluse alusel. Taotluse peab esitama pädevale sotsiaalkindlustusametile (vt punkt 3).

➔ Lesepension (Witwen- und Witwerrenten)

Toitjakaotuspensionit antakse lesele või deklareeritud kooselu korral elukaaslasele. Lesepension moodustab 25 % surnud kindlustatu vanaduspensionist (seda nimetatakse väikeseks lesepensioniks). Selle hüvitise maksmine on piiratud kahe aastaga. Pensionit suurendatakse, kui saaja peab ülal last, kui ta on saanud 45-aastaseks või kui tema töövõime on vähenenud 55%-ni (seda nimetatakse suureks lesepensioniks). Lesed, kes on kasvanud lapsi, saavad lisahüvitist. Kui elukaaslane suri enne 1. jaanuari 2002 või kui sellel kuupäeval abielu juba kehtis ja üks partneritest oli vanem kui 40 aastat, jääb kehtima „endi-

ne" toitjakaotuspension. Selle kategooria isikud saavad õiguspärase ootuse tagamiseks endiselt ajaliste piiranguteta väikest lese pensioni. Suur lese pension moodustab 60 % surnud kindlustatu pensionist. Sel juhul ei anta lisahüvitist ülalpeetava lapse eest.

➔ Pensioni poolitamine

Elukaaslase ja lese tavamenetlusliku hüvitise asemel võivad abikaasad ühise deklaratsiooniga taotleda, et koos elu ajal saadud õigused pensionile oleksid jagatud mõlema abikaasa vahel võrdselt. Selleks peab olema täidetud järgmine tingimus: mõlemal abikaasal peab olema kummalgi vähemalt 25 aastat pensioniõiguslikku staaži. Abielu peab olema sõlmitud pärast 31. detsembrist 2001 ja/või mõlemad partnerid pidid sellel kuupäeval olema kuni 40-aastased. Kui eelmainitud tingimused on täidetud, võivad ka elukaaslased deklareeritud kooselu korral taotleda pensionide poolitamist.

➔ Orvupension

Orvupension antakse pärast kindlustatud isiku surma üldjuhul tema kuni 18-aastastele lastele; vanusepiirangut võib tõsta 27-aastale, kui laps õpib tava- või kutseõppes, kui ta teeb vabatahtlikult aasta sotsiaal- või keskkonnaalast tööd või kui ta ei saa teatava puude tõttu iseseisvalt hakkama. Kui tava- või kutseõpe on sõjaväeteenistuse või riikliku tsiviilteenistuse tõttu katkestatud, pikendatakse õigust orvupensionile vastava ajavahemiku võrra üle 27 eluaasta. Orvule makstakse poolt pensionist, kui üks tema vanematest on elus; täielikku orvupensionit makstakse juhul, kui mõlemad vanemad on surnud.

➔ Sissetulekute arvestamine

Toitjakaotuspensionit kindlaksmääramisel võetakse teataval määral arvesse saaja põhipalka või asendustasusid ja kui on, pärandisissetulekuid. Maksuvaba summa on praegu 689,83 eurot kuus. Seda suurendatakse iga lapse kohta, kellel on õigus orvutoetusele. Orvupensionit puhul võetakse sissetulekuid arvesse ainult juhul, kui orb on vanem kui 18-aastane. Maksuvaba summa on orbude puhul 459,89 eurot kuus. Kui omasissetulekud on suuremad kui maksuvaba summa, arvestatakse 40 % allesjäänud netosissetulekust lese pensionist või orvupensionist maha.

2.6. Töötushüvitised

2.6.1. Töötutoetused

Üldjuhul, kui te olete palgatööline või õpipoiss ja te kaotate oma töökoha, on teil õigus töötutoetustele, tingimusel, et:

- te olete teatanud oma töötusest tööhõivebüroosse ja esitanud toetusetaotluse;

- teil ei ole teist tööd või on töö koormusega vähem kui 15 tundi nädalas;
- te olete kättesaadav tööturuametile (*Arbeitsvermittlung*) (see tähendab töövõimeline ja valmis vastu võtma igasugust sobivat tööd, mida teile pakutakse) ning püüate ise aktiivselt töötuulukorrast väljuda;
- te olete läbinud kindlustusstaaži, see tähendab, et olete töötanud ametikohal, mille eest on tehtud kohustuslikke kindlustusmaksid vähemalt kaheteistkümne kuu eest kahe viimase aasta jooksul.

Hüvitiste makseaja kestus sõltub kindlustusmaksete tasumisest ja isiku vanusest. See võib olla alates kuuest kuust isikutele, kes on kuulunud kohustuslikku sotsiaalkindlustusskeemi 12 kuud viimase kolme aasta jooksul, kuni maksimaalselt 18 kuuni vähemalt 55-aastaste isikute puhul, kes on kuulunud kohustuslikku sotsiaalkindlustusskeemi 36 kuud viimase kolme aasta jooksul.

Toetusi ei anta maksimaalselt kaheteistkümne nädala jooksul (*Sperrzeit*), kui:

- te olete lahkunud töölt omal soovil;
- te keeldute tööturuameti pakutud tööst;
- te keeldute osalemast mõistlikus tööellu sisenemise tegevuses.

2.6.2. Toimetulekutoetus töötajatele (töötutoetused II / sotsiaaltoetused)

Lisaks töötutoetustele või nende täiendamiseks võivad alaliselt Saksamaa Liitvabariigis elavad 15–65-aastased töövõimelised, kuid puudust kannatavad isikud saada II liigi töötutoetusi.

Hüvitisi võib anda ka isikutele, kes elavad puudust kannatava töövõimelise isikuga koos „vajaduskogukonna“ (*Bedarfsgemeinschaft*) raames. Puudust kannatavad *töövõimetud* isikud, kes elavad puudust kannatava töövõimelise isikuga koos „vajaduskogukonna“ raames, saavad oma vajaduste katmiseks sotsiaaltoetusi, kui nad ei kuulu Sotsiaalkoodeksi XII raamatus (*Sozialgesetzbuch, SGB XII*) osutatud isikute kategooriasse.

➔ Formaalsused

Hüvitiste saamise ajal peate te nõudmise korral minema toimetulekutoetuste pädevasse asutusse (Jobcenter, töökogukond või akrediteeritud kohalik teenistus). Nimeetatud nõude täitmisest igasugune mõjuva põhjuseta keeldumine võib kaasa tuua karmid sanktsioonid hüvitiste vähendamise teel (või isegi nende täieliku lõpetamise korduvate keeldumiste korral).

Tööhõiveametile tuleb teatada viivitamatult igasugusest isiku või tema pereliikmete olukorra muudatusest, mis võivad mõjutada isiku õigusi hüvitistele (näiteks pensioni määramine, töö saamine).

2.6.3. Muud hüvitised

Töötusperioodil maksab töötuskindlustusskeem teie nimel:

- ravikindlustusmaksleid. Hüvitiste taotlemise kohta vaadake punkti 2.1;
- hoolduskindlustuse osamakseid;
- kohustusliku pensionikindlustusskeemi osamakseid.

Töötushüvitiste saamise ajal olete te kindlustatud ka teatavate õnnetuste vastu.

2.7. Eelpensionihüvitised

Saksamaa seadustes ei nähta ette eelpensioni hüvitisi. Paljudes valdkondades sisaldavad kollektiivlepingud siiski sätteid eelpensioni kohta.

2.8. Pereküvitised

Kõikidel Saksamaal elavatel isikutel on õigus saada peretoetust (*Kindergeld*) ja vanemahüvitist (*Erziehungsgeld*).

2.8.1. Peretoetus

Peretoetust makstakse kõikide kuni 18-aastaste laste eest. Täisealine laps võib saada seda edasi juhul, kui:

- ta on kuni 21-aastane, ta ei ole sõlminud töösuhet ning ta on registreerinud end Saksamaa või mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi, Islandi, Liechtensteini, Norra või Šveitsi tööturuametis töötajaks;
- ta on kuni 27-aastane ja õpib tava- või kutseõppes või on kahe õppetsükli vahelisel üleminekuajal, mis ei ületa nelja kuud, või kui ta teeb vabatahtlikult aasta sotsiaal- või keskkonnaalast tööd, on Euroopa vabatahtlikus teenistuses või mõnes muus teenistuses välismaal tsiviilteenistuse seaduse (*Zivildienstgesetz*) artikli 14b tähenduses, ning kui tema sissetulekud ei ole suuremad kui 7 680 eurot kalendriaastas;
- kui ta ei suuda end pidada ise üleval füüsilise, vaimse või psüühilise puude tõttu, mis tekkis enne tema 27-aastaseks saamist.

→ Peretoetuse suurus

Peretoetuse suurus on kolme esimese lapse kohta 154 eurot kuus ja iga järgmise lapse kohta 179 eurot kuus.

Peretoetust ei ole õigust saada lastel, kelle eest saate teie või saab teie elukaaslane peretoetusega võrdsustatud hüvitist. Lisaks võivad mõnest teisest Euroopa Liidu liikmesriigist saadavad pereküvitised tuua kaasa peretoetuste vähendamise või isegi Saksa peretoetusõiguse tühistamise.

→ Taotlemine ja maksmine

Peretoetust antakse ainult kirjaliku taotluse alusel. Taotluse vormi saab tööhõiveametist (peretoetuste kassa).

Tööhõiveamet (peretoetuste kassa) kannab toetuse igakuiselt teie pangavarvele.

Te olete kohustatud teatama tööhõiveametile (peretoetuste kassa) omal algatusel ja viivitamata kõikidest muudatustest taotlemise hetkel esitatud andmetes, mis võivad mõjutada teie õigust peretoetusele (näiteks lapse kutseõpingute lõppemine).

2.8.2. Vanemahüvitist

Üldjuhul makstakse vanemahüvitist emale või vajaduse korral isale, kes kasvatab ja õpetab ise oma last. Hüvitist saaval lapsevanemal on õigus töötada osalise tööajaga tingimusel, et töökoormus ei ole suurem kui 30 tundi nädalas. Hüvitise ülempiir on 300 eurot kuus ning see sõltub lapsevanema sissetuleku suurusel. Hüvitist makstakse lapse 24-kuuseks saamiseni. Vanemahüvitistega tegelevad asutused on liiduriigiti erinevad. Kogu vajaliku teavet saab haigekassast.

2.9. Mitteamakselised rahalised erihüvitised

2.9.1. Sotsiaalabi hüvitised

Igaüks Saksamaal võib olla hädas või olukorras, mida ta ei oska üksi lahendada. See tähendab, et iga inimene, kes ei suuda kindlustada oma toimetulekut omaenda rahaliste (sissetulekud ja vara) või füüsiliste vahenditega (tööjõud) või kolmanda isiku abiga, võib taotleda sotsiaalabi. Sotsiaalabi hüvitisi rahastatakse täielikult maksudest.

Sotsiaalabi reguleeriv õigustik (Sotsiaalkoodeksi XII raamat – SGB XII) hõlmab seitset valdkonda, millest igaüks reguleerib eri olukordadele vastavaid hüvitisi. Nooremad kui 65-aastased isikud, kes ei tule oma eluga toime ja kes on ajutiselt töövõimetud, saavad ülalpidamistoetust (*Hilfe zum Lebensunterhalt*). Vanemad kui 65-aastased isikud või isikud, kes on üle 18-aastased ja kannatavad meditsiinilistel põhjustel püsivat täielikku töövõimetust, võivad taotleda tagatud miinimumsissetulekut (*Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung*).

Tagatud miinimumsissetuleku hüvitise ja ülalpidamistoetuse suurus on sama. Hädavajalike toimetulekuvahendite (*notwendiger Lebensunterhalt*) all mõistetakse isiku toidu-, riietus- ja eluaseme-, kehalise puhtuse, kodusisustuse ja teisi igapäevavajadusi. Kui need vajadused on kindlaks määratud, võetakse arvesse isiku enda sissetulekuid ja vara. Samuti võetakse arvesse lahutamata abikaasa või elukaaslase sissetulekuid ja vara.

Vastupidiselt ülalpidamistoetusele ei kohusta tagatud miinimumsissetuleku taotlemine taotleja lapsi või vana- maid, kelle aastasissetulek on vähem kui 100 000 eurot, aitama kaasa hüvitise rahastamisele. Üle selle piiri ei saa minimaalse sissetuleku tagatist siiski anda. Siis on võimalik saada ülalpidamistoetust, millele lähedased, kellel on ülalpidamiskohustus, võivad olla kohustatud oma panust andma. Lisaks ei tekita tagatud miinimumsissetulek vastupidiselt ülalpidamistoetusele pärijatele tagasimaksmise kohustust (pärijate vastutus – *Erbenhaftung*).

Kriteeriumid tagatud miinimumsissetuleku määramiseks töötajatele on esitatud punktis 2.6.2.

2.9.2. Toetus pimedatele ja ravitoetus

Vastavalt liiduriikide õigusaktidele võivad osaliselt või täielikult pimedad isikud saada teatavatel tingimustel liiduriigist sõltuvaid toetusi pimedatele ja ravitoetusi (*Landesblindengeld* ja *Landespflegegeld*). Mõnes liiduriigis võivad ka kurdid isikud ja need, kes kannatavad teatud raskemate puuete all, taotleda ravitoetusi. Õigus nendele hüvitistele on tingimata seotud alalise elukohaga või tavapärase elukohaga asjaomases liiduriigis.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

Täiendava teabe saamiseks pöörduge palun asjaomase haigekassa (*Krankenkasse*), kutseliidu kindlustusskeemi (*Berufsgenossenschaft*), pensionikindlustusameti või tööhõiveameti poole.

Alljärgnev nimekiri võtab kokku kindlustusasutuste nimed ja aadressid, mis on kontaktasutusteks eri sotsiaalkindlustusliikidele. Kui teil on probleeme või küsimusi sotsiaalkindlustuse kohta Saksmaal või ühes või mitmes teises liikmesriigis, võite pöörduda pädeva kontaktasutuse poole.

- Riiklik ravikindlustus ja riiklik hoolduskindlustus

kõik riigid

Deutsche Verbindungsstelle
Krankenversicherung – Ausland (DVKA)
Pennefeldsweg 12 c
53177 Bonn
Tel: (49-228) 95300
<http://www.dvka.de>

- Õnnetusjuhtumikindlustus

kõik riigid

Hauptverband der gewerblichen
Berufsgenossenschaften e.V.
Alte Heerstr. 111, Postfach 2052
53757 Sankt Augustin
Tel: (49-2241) 231 01
<http://www.hvbg.de>

- Töötuskindlustus ja perehüvitised

kõik riigid

Bundesanstalt für Arbeit
Regensburger Straße 104
90478 Nürnberg
Tel: (49-911) 179 0
<http://www.europaserviceba.de>
<http://www.arbeitsagentur.de>

- Riikliku pensionikindlustuse kontaktasutused

Deutsche Rentenversicherung <http://www.deutsche-rentenversicherung.de>

Järgmistele riikidele:

Kreeka, Liechtenstein, Šveits, Küpros

Deutsche Rentenversicherung Baden-Württemberg
76122 Karlsruhe
Tel: (49-721) 825 0

ja

70429 Stuttgart
Tel: (49-711) 848 0

<http://www.deutsche-rentenversicherung-bw.de>

Poola

Deutsche Rentenversicherung Berlin
Knobelsdorffstr. 92

14059 Berlin

Tel: (49-30) 3002 0

<http://www.deutsche-rentenversicherungberlin.de>

Bulgaaria, Ungari

Deutsche Rentenversicherung Mitteldeutschland
Georg-Schumann-Str. 146

04159 Leipzig

Tel: (49-341) 550 55

<http://www.deutsche-rentenversicherungmitteldeutschland.de>

Sloveenia, Slovakkia, Tšehhi vabariik

Deutsche Rentenversicherung Niederbayern-
Oberpfalz
84024 Landshut
Tel: (49-871) 81 0
[http://www.deutsche-rentenversicherunglands-
hut.de](http://www.deutsche-rentenversicherunglands-
hut.de)

Taani, Soome, Norra, Rootsi

Deutsche Rentenversicherung Nord
Ziegelstraße 150
23556 Lübeck
Tel: (49-451) 485 0

Eesti, Läti, Leedu

Deutsche Rentenversicherung Nord
Platanenstr. 43
17033 Neubrandenburg
Tel.: (49-395) 370 0

Iirimaa, Ühendkuningriik

Deutsche Rentenversicherung Nord
Friedrich-Ebert-Damm 245
22159 Hamburg
Tel: (49-40) 5300 0
<http://www.deutsche-rentenversicherungnord.de>

Austria

Deutsche Rentenversicherung Oberbayern
Thomas-Dehler-Straße 3
D-81737 München
Tel: (49-89) 6781 0
[http://www.deutsche-rentenversicherungober-
bayern.de](http://www.deutsche-rentenversicherungober-
bayern.de)

Belgia, Hispaania

Deutsche Rentenversicherung Rheinland
40194 Düsseldorf
Tel: (49-211) 937 0
[http://www.deutsche-rentenversicherungrhein-
land.de](http://www.deutsche-rentenversicherungrhein-
land.de)

Prantsusmaa, Luksemburg

Deutsche Rentenversicherung Rheinland-Pfalz
Eichendorffstraße 4-6
67346 Speyer
Tel: (49-6232) 17 0
<http://www.deutsche-rentenversicherung-rlp.de>

Itaalia, Malta

Deutsche Rentenversicherung Schwaben
Dieselstr. 9
86154 Augsburg
Tel: (49-821) 500 0
<http://www.deutsche-rentenversicherungschwaben.de>

Portugal

Deutsche Rentenversicherung Unterfranken
Friedenstraße 12/14
97072 Würzburg
Tel: (49-931) 802 0
[http://www.deutsche-rentenversicherungunter-
franken.de](http://www.deutsche-rentenversicherungunter-
franken.de)

Island, Madalmaad

Deutsche Rentenversicherung Westfalen
Gartenstraße 194
48125 Münster
Tel: (49-251) 238 0
[http://www.deutsche-rentenversicherungwestfa-
len.de](http://www.deutsche-rentenversicherungwestfa-
len.de)

→ Kontaktasutus kõikidele riikidele, kui kindlustusandjale on tehtud kindlustusmakseid

Deutsche Rentenversicherung Bund
10704 Berlin
Tel: (49-30) 865 1
<http://www.deutsche-rentenversicherungbund.de>

→ Kontaktasutus liiduriikidele (kui on pädev)

Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-
Bahn-See
Pieperstraße 14-28
44789 Bochum
Tel: (49-234) 304 0
[http://www.deutsche-rentenversicherungknapp-
schaft-bahn-see.de](http://www.deutsche-rentenversicherungknapp-
schaft-bahn-see.de)

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Saksamaal – Seisuga 1. märts 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 18 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-043901-6

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

